

Anu-fallet och pressen

En av socialvårdsnämnderna i Göteborg omhändertog förra året en elvaårig flicka för samhällsvård. Därefter följde en serie dramatiska och tragiska händelser. De blev föremål för en intensiv pressbehandling i reportage och kommentarer. Tidvis fick en del av pressbehandlingen karaktär av kampanj mot de sociala myndigheterna och polisen.

De principiella aspekterna på pressbehandlingen av Anu-fallet behandlas i nedanstående intervju med socialdirektör Arne Magnusson, Göteborgs socialförvaltning.

Arne Magnusson

SMT: "Anu-fallet blev under lång tid föremål för utomordentligt omfattande uppmärksamhet i pressen. Kan det beläggas att pressen gav felaktig och snedvriden information i detta fall?"

AM: "Det är ingen tvekan om att vissa tidningar lämnade en felaktig och snedvriden information i Anu-fallet. Detta kan belysas på flera sätt. Bl a hade JO anledning att pröva frågan i samband med ett flertal anmälningar. Han uttalade, att 'det finns inte någon saklig grund för att i detta sammanhang tala om jakt på Anu'. Uttalandet rörde hämningsförsök där såväl polis som socialvårdare medverkade. JO:s omdöme var, att samhällets representanter i dessa sammanhang uppträtt hänsynsfullt. JO kritiserade dock samtidigt den bekanta hämtningen i Männens Rättsförenings lokaler. Enligt JO:s mening skulle denna hämtning ha uppskjutits till tillfälle, då mindre uppmärksamhet riktats mot hämtningen. Med hänsyn till det sätt, på vilket uppmärksamheten riktats mot fallet vid det aktuella tillfället, bl a genom att pressen tillkallats, ansåg JO det dock förståeligt att myndigheterna var obenägna att på grund av

åtgärder, som kunde uppfattas som vidtagna i syfte att hindra myndighetsutövningen, avstå från att fullgöra sin tjänsteuppgift. Detta visar att tillspetsade omdömen från flera håll får bedömas som ensidiga och onyanserade."

SMT: "Hur kan pressens behandling av Anu-fallet förklaras?"

AM: "En rad olika omständigheter samverkar här. Det är angeläget understryka, att socialvårdsnämnden icke kunnat lämna uppgifter rörande de personliga förhållandena i fallet. Denna situation uppstår alltid när en part hårt driver sin mening och lämnar ut uppgifter om de inblandade till pressen under det att den andra parten icke vill uttala sig eller göra sig hörd. Detta kan förklara en del av den snedvridna informationen.

Sådana förhållanden kommer sannolikt alltid att bestå, därför att socialvårdsnämnderna icke till allmän schavottering kan lämna ut uppgifter om de enskilda människorna. Privatlivet borde vara skyddat men är det tyvärr icke alltid i pressen. Samtidigt borde det förhållandet att socialnäm-

derna icke kan lämna ut uppgifter om personliga förhållanden stämna pressmännen till allvarlig eftertanke.

I Anu-fallet kan man urskilja flera informationsvägar och informationskällor. Från den ena sidan begränsade upplysningar från socialvårdsnämnden och från den andra parten ett ohämmat men ensidigt informationsflöde. En tredje informationskälla är journalisternas upplevelse av händelserna. Man kan förstå att journalisterna i en akut situation blir starkt engagerade. Detta minskar emellertid icke pressens ansvar för att det hela blir återgivet med sans och balans. I Anu-fallet har detta icke alltid varit fallet.

På samma sätt kan man referera felaktigheter även vid behandlingen av andra sociala ärenden. Vare sig det nu är förmågan eller viljan till objektiv belysning av fallet som sviktar, är felaktigheterna i sådana referat där man kan kontrollera uppgifterna långtifrån ovanliga. Det förefaller som om pressens folk i alltför hög grad frestas av brådskan, av konkurrensen att vara först och av ambitionen att "slå upp en sak", så att deras journalistiska hederskodex för behandlingen av materialet skjuts åt sidan. Med sådana karaktäristika för "framställningsvillkoren" är det desto angelägnare att journalisterna får en hård träning vid behandlingen av journalistiskt stoff i syfte att nå hög grad av objektivitet.

Det bör också framhållas, att även den begränsade informationen från samhällsinstitutionerna långtifrån är tillfredsställande. I mycket beror detta på alltför dåliga resurser. Kunde en smidig och så långt möjligt utförlig information etableras skulle detta säkerligen underlätta tidningarnas väg till en mera objektiv behandling av de sociala frågorna."

SMT: "Har socialförvaltningen kunnat notera några effekter bland de vård- och servicesökande av detta slags pressbehandling?"

AM: "Det är omöjligt att genom siffror belägga negativa effekter av pressbehandlingar av sociala frågor. Men i enskilda fall är det ingen tvekan om att pressens stundom ensidiga behandling

skrämmar människor från att söka den hjälp och det stöd de behöver. Hur djupt och hur länge effekterna sitter kvar hos den enskilde individen är svårt att avgöra. I enstaka fall finns osäkerheten kvar under lång tid."

SMT: "Hur har socialförvaltningens personal reagerat?"

AM: "Personalen reagerar naturligtvis synnerligen negativt på felaktiga uppgifter om förhållandena. Det förekommer också att de upplever en allmän negativism, stundom aggressivitet och i undantagsfall fientlighet mot 'myndighetsutövarna' vid vissa journalisters framställning. Genom att personalen icke kan lämna ut konfidentiella uppgifter känns det dubbelt betungande med en framställning som icke försöker att förstå förtroendemännens och personalens utgångspunkter vid behandlingen av ett ärende. Personalen upplever således ett oförstående för sina försök att handla efter sakliga bevekelsegrunder. Och detta trots att en parlamentarisk kontroll eller — som i Anu-fallet — beslutet åvilar de i demokratisk ordning valda representanterna och därmed borde mana till försiktighet i omdömen. Det är av intresse att referera JO:s uttalande, att han 'fått ett starkt intryck av att den som verkställt utredningen strävat efter att ge en objektiv och fullständig bild av de för bedömningen relevanta förhållandena'."

SMT: "Kan det spåras några effekter hos allmänheten?"

AM: "Negativa effekter hos allmänheten med utgångspunkt från referaten har varit lätta att avläsa. Misstroendet tar sig uttryck i dels att man rent allmänt riktar kritik mot socialförvaltningen, dels att man blir negativt inställd mot de åtgärder, som förvaltningen vidtar, och icke sällan också mot de människor, som anlitar förvaltningens tjänster. Motverkande har emellertid varit den behandling som i Anu-fallet fick av en del journalister och tidningar. En journalist skrev t ex följande. 'Jag kommer aldrig, aldrig mer att snabbt, förenklat och kategoriskt fälla domar när

det gäller ömtåliga relationer och inflammerade situationer människor emellan'. Denne journalist har praktisk erfarenhet från socialvårdsarbete. En stor morgontidning i Stockholm behandlade ärendet synnerligen nyanserat. Man uttalade sig kritiskt mot de snabba, beskäftiga domarna och de hjärtslitande helsidesbilderna och partsintervjuerna och fördömde sättet att 'piska upp en indignationskampanj mot polis och sociala myndigheter'. I en ledare i en av göteborgstidningarna framhölls, att 'det är pressens och andra massmedias skyldighet att söka presentera dagens brännbara händelser på ett så vederhäftigt och tendensfritt sätt att människor kan ta ställning utifrån fakta och inte drivas till lynchstämmningar'. Dessa uttalanden hade dock små effekter i förhållande till det stora reportage som på nyhetsspalt behandlade stoffet ur begränsade infallsvinklar."

SMT: "Hur skall socialvården kunna skydda sig — och därmed vitala samhällsintressen — mot negativa effekter av detta slag?"

AM: "Från socialvårdens sida — men också från samhällets i övrigt — måste frågan om informationen uppmärksammas på ett helt annat sätt än tidigare. Det gäller att mellan de olika händelserna lägga grund för en helt annan förståelse av vad samhällsverksamheten är. En sådan information måste klart redovisa de utgångspunkter, som finns för behandlingen av frågorna, och också sträva efter att lämna så fullständiga informationer som möjligt i de enskilda fallen. Detta är i mångt och mycket en fråga om resurser. I detta avseende är inte minst de socialvårdande institutionerna klart underförsörjda. Det fordras således helt andra insatser fortsättningsvis. Samtidigt måste de samhälleliga institutionerna beredas möjlighet att hos journalisthögskolor och på annat sätt inför pressen och dess folk redovisa sin verksamhet och lägga grund för ett samarbete som ökar både förstågan och viljan till ömsesidig förståelse. Till sist måste det emellertid ligga hos pressen själv att vidta åtgärder som leder till bättre källkritik och större strävan till objektivitet i belysningen av händelser och företeelser. Hur detta skall åstad-

kommas är en svår fråga. De interna åtgärder som publicistklubben och pressens organisationer i övrigt hittills vidtagit måste nog trots allt bedömas såsom icke tillräckliga i en situation där samhällsverksamheten blir allt betydelsefullare för den enskilde medborgarens sätt och möjligheter att fungera i samhället."

"Vi och vår hälsa"

HULTAFORS

fysikalisk-dietisk kuranstalt enskilt
sjuk- och konvalescenthem

Postadress: 510 35 Bollebygd

300 meter över havet.

Lämplig rekreatiionsort.

Alla moderna badformer,
elektricitetsbehandling, massage.

Vegetarisk och blandad kost.

Individuell diet.

Överläkare: Dr. N. Blomstedt

Mod. priser. Inga drickspengar

Begär utförligt prospekt.

Telefon Borås 033/950 50.